

(ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС» У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	5
1.1. Проблематика визначення терміну «дискурс»	5
1.2. «Дискурс» як лінгвістичне поняття.....	8
1.3. Загальна характеристика медіадискурсу. Медіадискурс у когнітивному аспекті.....	12
Висновки до Розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ.....	22
2.1. Лінгвокогнітивний феномен концепту.....	22
2.2. Когнітивна теорія метафори.....	25
2.3. Особливості функціонування концептуальної метафори у медіадискурсі.....	32
Висновки до Розділу 2.....	37
РОЗДІЛ 3. МЕТАФОРИЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ВІЙНА В УКРАЇНІ» У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ.....	38
3.1. Структурно-семантична репрезентація концепту «ВІЙНА В УКРАЇНІ» ...	38
3.2.Способи вербалізації концепту «ВІЙНА В УКРАЇНІ».....	44
3.3. Метафоричні моделі репрезентації субконцепту ЕКОНОМІЧНЕ ПРОТИСТОЯННЯ.....	49
3.4. Метафоричні моделі репрезентації субконцепту ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА.....	51
3.5. Метафоричні моделі репрезентації субконцепту МОВНА ВІЙНА.....	52
3.6. Метафоричні моделі репрезентації субконцепту БОРОТЬБА ЗА РЕЛІГІЙНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.....	52
Висновки до Розділу 3.....	53
ВИСНОВКИ.....	54

ZUSAMMENFASSUNG.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Теорія концептуальної метафори Д. Лакоффа та М. Джонсона сьогодні викликає значний інтерес у науковців, оскільки вона може бути застосована як до аналізу повсякденної мови, так і художніх та публіцистичних текстів. Аналіз концептуальних метафор у художньому тексті дозволяє визначити особливості індивідуального стилю письменника та його світогляду. Концептуальну метафору розглядають у публіцистиці як засіб формування образу та лінгвокогнітивного сприйняття соціальної події у ЗМІ, як засіб створення її оцінки та ставлення до неї. Вона є механізмом усвідомлення реальної картини світу, в якому перетинаються сфера-джерело та сфера-ціль на основі подібності понять чи явищ із відповідним перенесенням ознак абстрактних речей із речами реального світу. Таким чином, відбувається усвідомлення абстрактних понять через співвіднесення із власним практичним досвідом. За останні роки значна кількість робіт присвячена дослідженню концептів як у вітчизняній, так і у західній науковій літературі, серед них роботи В. Г. Ніконової, О. Г. Зубарєвої, О. М. Кагановської, С. Г. Воркачова, В. Еванс та інших. Аналіз засобів метафоричного відображення концепту, репрезентованого лексикографічними одиницями та контекстами з публіцистичних видань німецькою мовою показав, що концепт ВІЙНА В УКРАЇНІ в німецькому дискурсі представлено релевантними концептуально-метафоричними сферами. Окреслено прагматичний потенціал зазначених домінантних метафоричних моделей та їх зв'язок з цілями адресанта

Особливий інтерес становить дослідження концепту ВІЙНА у медіадискурсі. Концепт ВІЙНА характеризується в роботах Е. Н. Ветошкіної, О. В. Ємця, А. В. Шугаєва, О. М. Газуди, Ю. В. Косенка та інших.

Концепт ВІЙНА, а саме ВІЙНА В УКРАЇНІ виразно реалізується у матеріалах засобів масової інформації, зокрема німецькомовних, таких як «Deutsche Welle», «Der Spiegel», «Tagesschau» та у багатьох інших. Разом з тим детального дослідження способів метафоричного відображення концепту

ВІЙНА В УКРАЇНІ у сучасному німецькому медіадискурсі не проводилось. Крім того, значний інтерес становить виявлення прийомів вербалізації концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у матеріалах німецьких ЗМІ.

Актуальність нашого дослідження полягає у постійному інтересі лінгвістів до аналізу концептуальних метафор у медіадискурсі та у важливості аналізу мовної картини світу сучасного німця та німецької влади, висвітлену у ЗМІ, у контексті російської агресії проти України, а також у відсутності детальних досліджень способів передачі концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у німецьких новинних виданнях.

Об'єктом дослідження є концепт ВІЙНА В УКРАЇНІ у сучасному німецькому медіадискурсі.

Предметом дослідження є моделі та засоби вербалізації концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у матеріалах німецьких новинних видань.

Мета роботи полягає у визначенні способів метафоричного відображення Концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у матеріалах німецьких ЗМІ.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- проаналізувати поняття концепту та концептуальної метафори;
- проаналізувати існуючі класифікації концептуальних метафор;
- встановити способи відтворення концептуальних метафор у німецькому медіадискурсі;
- обґрунтувати способи передачі концептуальних моделей у матеріалах німецьких ЗМІ.

Матеріалом дослідження було обрано газетні, журнальні та інтернет-публікації сучасних німецьких видань: «DeutscheWelle», «Tagesschau», «Der Spiegel», «Süddeutsche Zeitung», «Morgenpost» (за період з вересня 2021 по листопад 2022 року).

Попередні дослідження концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ створювалися на базі публіцистики довоєнного періоду. Вибір таких джерел зумовлений великою кількістю читачів, тривалою історією випуску видань. Кількість проаналізованих лексичних одиниць у медіатекстах – 101 одиниця. Загальна

кількість опрацьованих матеріалів становить понад 450 сторінок оригіналів та перекладів.

Методи дослідження включають метод стилістичного аналізу засобів метафоричного відображення концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ; метод концептуального аналізу з метою моделювання типів концептуальних метафор; метод контекстуального аналізу з метою характеристики значень лінгвістичних засобів вербалізації концептуальних метафор; метод зіставного аналізу оригінальних текстів німецьких ЗМІ та їх перекладів українською мовою; елементи кількісного аналізу.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше проведена класифікація концептуальних метафор на позначення концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у німецькому медіадискурсі.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вона робить певний внесок у лінгвокультурологічний аспект дослідження концептуальних метафор у медіатексті.

Практичне значення дослідження зумовлене можливістю використання результатів роботи у курсі таких дисциплін як комунікативна лінгвістика, інтерпретація тексту, та при написанні курсових та дипломних робіт.

Апробація результатів дослідження проводилась на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «ELLIC» у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника 2021-го року та на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «ELLIC» у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника 5 жовтня 2022-го року. Деякі висновки дослідження викладені у наших статтях «Концептуальна метафора у сучасному німецькому медіадискурсі» (2021р.) та «Особливості функціонування концептуальної метафори у медіадискурсі» (2022р.).

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів із висновками, загальних висновків та списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 80 сторінок, у тому числі основний текст 65 сторінок.

У **Вступі** визначається актуальність, мета та завдання дослідження, розкриваються наукова новизна, теоретичне та практичне значення дослідження, зазначаються методи дослідження та використаний матеріал.

У **першому розділі** визначається поняття дискурсу як лінгвістичного, наводиться загальна характеристика медіадискурсу та визначається поняття медіадискурсу у лінгвокогнітивному аспекті.

У **другому розділі** визначається поняття концепту та концептуальної метафори, характеризуються типи концептуальної метафори, пропонуються принципи визначення концепту як лінгвокогнітивного феномену та визначаються особливості концептуальної метафори у медіадискурсі.

У **третьому розділі** досліджуються способи метафоричного відображення концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ у сучасному німецькому медіадискурсі

У **загальних висновках** наводяться результати проведеного дослідження та формулюються основні висновки наукової роботи.

Список використаних джерел налічує 65 позицій.

ВИСНОВКИ

Традиційно метафора розглядалась головним чином в термінах стилістики та риторики як засіб досягнення образності та впливу на аудиторію. Однак з розвитком філософської та лінгвістичної науки вчені дійшли висновку, що метафоризація є природною здатністю людини (що підтверджується багаточисельними дослідженнями). Метафора завжди приваблювала дослідників своєю неоднозначністю: її визначали як мовний і ментальний феномен, як відхилення від норми, як стилістичний прийом, щоприкрашає мову, і як найважливіший розумовий механізм. Досліджуючи аналіз метафоричного процесу можна стверджувати, що метафоризація – це процес, що призводить до отримання нового знання про світ шляхом використання вже існуючих в мові назв. Сьогодні до «дискурсу» відноситься будь-яке явище дійсності, що має знакову природу й є певним чином структурованим.

У медіадискурсі метафора є ефективним засобом маніпулювання соціальною свідомістю. Метафора передає переносне значення слова, тому у ЗМІ вона використовується для того, щоб підкреслити певні якості предмету чи особливості стану речей і щоб, таким чином, інші якості чи особливості зробити менш помітними.

Термін концептуальна метафорау трактуванні означає розмежування мовних засобів вираження і когнітивних процесів, що лежать в її основі, тобто розуміння одного явища (або сфери діяльності) у термінах іншого. Концептуальні метафори здійснюють взаємодію між розумом і культурою та служать тим знаряддям думки, за допомогою якого нам вдається досягти найвіддаленіших ділянок нашого концептуального поля.

У дослідженні був проведений повний аналіз концепту ВІЙНА В УКРАЇНІ, що представлений у німецькому сучасному медіадискурсі. Зміст даного концепту розкрито через основні притаманні йому компоненти, які були виявлені унаслідок аналізу військовополітичних текстів у німецьких часописах

«Süddeutsche Zeitung», «Spiegel», «Deutsche Welle» та «Tagesschau». Усі його характеристики організують одне функціональне поле вираження концепту. За структурно-функціональним полем засобів вербалізації досліджуваний концепт був побудований за таксономічним принципом. Таксономічні елементи в свою чергу об'єднуються у функціональне ядро, за допомогою якого було виділено 7 активно використаних лексем.